

פרשת דברים - חזון
גליון 306
תש"פ

משנת חכמים
מתורגם של רבותינו

כבוד הבריות • הרה"ג רבי שמעון לופשיץ שליט"א

אנו נמצאים בימי המיצרים, וידוע דברי הגמ' יומא ט': 'מקדש ראשון מפני מה חרב, מפני ג' דברים שהיו בו, ע"ז, ג"ע ושפי"ד, אבל מקדש שני שהיו עוסקין בתורה ובמצות

וגמ"ח מפני מה חרב, מפני שהיתה בו שנאת חנם [דרך אגב, רואים שאפשר לעסוק בגמ"ח ואעפ"כ להיות נגועים בשנאת חנם, כמה צריך לעבוד על פנימיות הלב שתהיה אהבה אמיתית לבריות, ולא להסתפק במעשים חיצוניים על אף שיודעים שעדיין עקוב הלב].

וכבר כתבו גדולי הדורות שאם הסיבה לחורבן האחרון היתה שנאת חנם, א"כ ראש דבר שומא עלינו להתחזק ולתקן ענין זה של שנאת חנם ולהכנס פנימה לתוך שערי אהבת חנם, וודאי שאחד המבואות הראשיים להכנס להיכל קודש זה של אהבת חנם הוא ענין כבוד הבריות, וע"ש שנתחזק הרה"ב בס"ד בענינים אלו נזכה בעז"ה לבנין ביהמ"ק בב"א.

איתא ברש"י ריש הפרשה "אלה הדברים, לפי שהן דברי תוכחות ומנה כאן כל המקומות שהכעיסו לפני המקום בהן, לפיכך סתם את הדברים והזכירם ברמז מפני כבודו של ישראל". עוד כותב רש"י שם "ויהי בארבעים שנה וכו', מלמד שלא הוכיחן אלא סמוך למיתה, ממי למד, מיעקב שלא הוכיח את בניו אלא סמוך למיתה, אמר ראובן בני מפני מה לא הוכחתיך כל השנים הללו, כדי שלא תניחני ותלך ותדבק בעשו אחי, ומפני ארבעה דברים אין מוכיחין את האדם אלא סמוך למיתה וכו', ושלא יהא חבירו רואהו ומתבייש ממנו".

נורא נוראות, יעקב אבינו חושש על מי, על ראובן בכור שבשבטים, שיניחנו וילך למי, לעשיו הרשע, רק מפני תוכחה לא נכונה, כמה צריך להאריך בזה, לפשפש ולמשמש בכוחה של בושה לכן היא יכולה להביא את האדם, וללמוד מזה כמה הבושה פועלת ונוקבת בעומק נפש האדם, וממילא כמה חמור הדבר לפגוע בשני, חובה גדולה על כאו"א להתבונן הרבה בזה, ואפילו הבא לקיים מצות תוכחה, כמה צריך לשמור שהאדם שאותו באנו להוכיח ייאר עם מלא

כבודו, אבל מלא כבודו, גם אחר התוכחה, כ"ש וכ"ש לא לפגוע בשני מחמת כעס או סתם חוסר זהירות, וכבר אמרו חז"ל גיטין נז. בסוף המעשה דקמצא ובר קמצא, מה יש לנו ללמוד ממעשה זה "בא וראה כמה גדולה כחה של בושה, שהרי סייע הקב"ה את בר קמצא והחריב את ביתו ושרף את היכלו".

והנה הנשמה נקראת כבוד, כמו שכתבו הרד"ק והמצודות על הפס' למען יזמרך כבוד, ועל הפס' עורה כבודי, ועוד הרבה כזה, ובלקוטים שבסוף ספרא דצניעותא ליקוט ט' איתא בשם רבינו הגר"א צוק"ל שביהמ"ק הוא נשמת ישראל, וא"כ אפ"ל שחורבן בית שני היה מדה כנגד מדה, שהבושה נטילת כבוד האדם היא בבחינת נטילת נשמתו ממנו, הן מבחינת הרגשת האדם והן מבחינת אמיתות הדבר, ועל זה ניטלה נשמת ישראל מהם, וזו כונת חז"ל במה שאמרו בא וראה כחה של בושה, שיש להתייחס לבושה - וכך מתייחסים לזה בשמים - שכביכול את נשמת השני נטלת.

בברכות כז: במעשה דרבן גמליאל ור' יהושע שהעבירו את רבן גמליאל מנשיאותו ומינו את ראב"ע, כותב המאירי שם "אף כשהכרח מביאם להעביר הנכבד משרתו אין ראוי להם ליתנה לאותו שבשבילו אירע לו דבר זה אע"פ שהוא ראוי לכך, מפני שבזו יש למועבר חלישות הדעת יתרה, והוא שאמרו כאן מאן נוקים נוקמיה לר' יהושע הוה ליה בעל דבר, וכן מצינו במחלוקת של קרח אמור אל אלעזר בן אהרן וירם את המחנות ולא רצה הקב"ה לומר כן לאהרן עצמו, כדי ללמד דרך ארץ בכך, אלא בוררים להם אחר גדול והגון, ומשמינוהו אין מורידים אותו אא"כ יסכימו להחזיר את הראשון, ואף בזו מניחים לו מקום להיותו חולק עמו בכבודו ולהיותו אצלו כעין שותף וחבר", דו"ק וראה כמה שקלו חכמים בפלס מעשיהם ונזהרו בכבוד הזולת, דעל אף שהגיעו למסקנה

שצריך לעשות מעשה כ"כ חמור, להעביר אדם מנשיאותו, וכמה עוגמת נפש יש בזה, מ"מ נזהרו לא לפגוע במידה יתירה מעל ההכרח.

חביב עלי מעשה ששמעתי מפי תלמיד של הגאון הגדול ר' נחום פרצוביץ שליט"א, ר' נחום השתתף באסיפת רבנים מסוימת, וכאשר אמר את דברו בענין הנידון, שיבץ בדבריו גם חידוש תורני מסוים, הרב שדיבר אחריו, בתוך דבריו התייחס לחידושו של ר' נחום וסתר את דבריו, ר' נחום ישב והאזין ואף פכר את ידיו בתנועה האומרת כביכול מה לעשות כנראה שטעיתי, מסוג הדברים שדבר לא נאמר אבל ברור לכולם שאי הנעימות רבה עד מאוד, התלמיד המדובר שהתלווה לרבו לאותה אסיפה והיה נוכח בה, היטב חרה לו על הבושה שהיתה לרבו בזה, כאשר נפרד מרבו אץ רץ לביתו ומיד התיישב ללמוד את הסוגיא לנסות לברר אולי הצדק עם רבו, כעבור זמן מה מצא מאירי במס' ע"ז ובו ראייה ניצחת לדברי ר' נחום, מתוך סערת רגשות אץ רץ לביתו של ר' נחום לבשר לו על הבשורה הנפלאה, השעה כבר היתה מאוחרת אולם האור בחדרו של ר' נחום דלק, לתמייתהו של ר' נחום מה ראה התלמיד לבא אל ביתו בשעה כזו [שתיים לפנות בקר], ענה התלמיד שהוא מצא 'ראשון' מפורש כדברי רבו, נענה ר' נחום בניחותא ואמר מסתמא כונתך למאירי בע"ז, התלמיד ההמום שאל זעק בפליאה אז למה הרב לא אמר זאת מיד לאותו רב, נענה ר' נחום ואמר היעלה בדעתך שאני אבייש אדם מישראל בריבים!?, ותו לא מידי.

ולסיום - אמרו בברכות כח: "ת"ר כשחלה ר' אליעזר נכנסו תלמידיו לבקרו, אמרו לו רבינו למדנו אורחות חיים ונזכה בהן לחיי העוה"ב, אמר להם הזהרו בכבוד חבריכם, ומנעו בניכם מן ההגיון, והושיבו בן ברכי המשך בעמ' ד' <<<

משנת קצרה
משולחן העיר

על זה היה

אפופי אבל תושבי מקומינו על פטירתה של האשה הדגולה והחשובה מרת אילה גוטמן ע"ה. אשת חבר לידניו הרה"ג רבי יצחק שליט"א

קצר היריעה מלהכיל את גודל מעלתה, אשר הייתה לסמל ודוגמא בעבודת התפילה ובתיקון המידות.

כל ימיה מסרה נפש למען הזולת ע"י יעוציה הנפלאים, מאות בתים שבזכותה עומדים היום, ע"י שדאגה לשלום בית ולנווט שם החינות בדרך שהנחילה. ולא רק לתושבי עירו אלא לכל הצפון.

מסירותה לתורה היה באופן מפליא וכמו שספדו לה שמעולם לא הפריעה לבעלה ולבניה באמצע הלימוד. ובה' זכתה לראות פירות כבר בעולם הזה איך שילדיה ממשיכים את המורשת שהנחילה בעוצמה ובגאון.

כואבים ומתאבלים על פטירה ומקוים שנזכה במהרה לביאת גואל צדק עת יקיצו שוכני עפר.

לעילוי נשמת

הרב משה בן רחמים והטם ז"ל ומרת רחל זינת בת אברהם ונשור נאל ע"ה תורתו ת.נ.צ.ב.ה.

• זמני היום - לאופק רכסים •	
10:27	סו"ז תפילה (ב)
12:46	חצות
7:42	שקיעה
8:24	צאת השבת
8:55	ר"ת
8:55	פרקי אבות
7:13	הדלקת נרות
5:49	נץ החמה
	סו"ק ש"ש:
8:24	מג"א
8:35	מג"א (72)
9:18	ג"א

להערות ולמשלוח חומר לעורך
בפקס: 153-4-653-1557
לתרומות והנצחות: 054-846-8706
ובמוקד "נדרים פלוס" קרן תורתנו' קוד 103
לקבלת העלון במייל: Mishnatar@gmail.com

משנת המוסר

מאצר מרן המשיגח זציק"ל

השתדלות?

כשהשחורים בארה"ב יצאו לעצמאות זה לא היה טוב להם, מה הלימוד לנו • עד כמה צריך להשתדל בשביל פרנסה

היה רב בהקב"ה, יעץ לא להפסיד את זמן ש'הולך' המסחר. זה הכוונה **ונפש חרוצים תדושן** שמי שיהיה חרוץ לעמול ולהשיג, יצליח. זה לא סתירה לביטחון, גם חרוץ תלוי ביד ה', אבל בדרך כלל הוא יצליח.

ראיתי פעם אחד שכתב: רוב בני אדם, הגזירה עליהם היא, שיהגו עמם כפי הטבע, **ממילא ההשתדלות תועיל**. בטח אתם תמהני, מאיפה המקור שראוי כל כך להתייחס להשתדלות, אך בעצם זה מפורש.

כתוב (ברכות לא,א) ארבעה דברים צריכים חיזוק, תורה ומעשים טובים, תפילה ודרך ארץ. מפרש רש"י שיתחזק האדם בהם תמיד ובכל כוחו. מה זה דרך ארץ, אומר רש"י, אם סוחר לסחורתו, אם אומן לאומנתו. **רואים שגם במסחר, צריך להתאמץ ולהשתדל**. אם הוא מתרפה עליו הכתוב אומר וגם מתרפה במלאכתו אח הוא איש משחית. רואים שגם במילי דעלמא אסור להיות עצלן.

יש לעיין, הלא דברי חז"ל נאמרו על דברי תורה, איך אפשר להוכיח מהם על עניני העולם, בהם ודאי שייך יגעתו ולא מצאתי, שמתאמצים ולא משיגים. אם נאמר שרבנו יונה כוונתו לענייני רוחניות, הוא היה צריך לפרש, הרי דרכו תמיד לפרש ולבאר. אלא צריך לומר, שברוחניות, אמנם אין אפשרות כזו שייגע ולא ימצא, אבל במילי דעלמא, יתכן שיקרה כך, אבל מן הסתם גם בזה בדרך כלל, אם הוא יתאמץ הוא ישיג.

ביד הקטנה כתוב, **שבדרך כלל ההשתדלות מועילה**. יש כאלו שמזלזלים יותר מדי בהשתדלות. השתדלות יעילה בדרך כלל מצליחה. מסופר על סוחר אחד שנסע לארץ, כשנועץ עם רבי ישראל סלנטר, הוא יעץ לו - שישתדל לחזור למקומו בזמן כזה שלפי תהלוכות המסחר זה לא הפסד. קורה שאם לא חוזרים בזמן, מפסידים את הלקוחות. רואים מכך, שגם רבי ישראל שביטחוני

'פושק שפתיו מחיתה לו' אם האדם לא שומר את פיו, גם האדם עושה סייגים, לא יועיל לו. אי אפשר לוותר על שמירת הפה. כמדומה שכתוב, **ההקליפה נכנסת דרך הפה**. בכמה מקומות שלמה המלך מעורר, שהאדם יחשוב, מה הוא מדבר, מה הוא עושה. אחד פעם אמר, מה ההבדל בין בהול לזריז. זריז, הוא מעיין היטב ולאחר מכן הוא עושה בזריזות. בהול, הוא לא מעיין היטב, הוא גם בהול במחשבה.

"מתאנה ואין נפשו עצל ונפש חרצים תדשו" (ג,ג)

רבינו יונה מדייק את לשון הפסוק, מתאוה ואין נפשו עצל' מדוע לא כתוב 'נפש עצל' אלא ללמדנו, שמי שמתאוה ובכל זאת - אין, לא השיג כלום, **ראיה שהוא עצל**. וסמך לכך הביא מדברי חז"ל, האומר יגעתו ולא מצאתי אל תאמן.

"נצר פיו שמר נפשו פשק שפתי ממתה לו" (ג,ג)

מי ששומר את פיו, כלומר שפותח את פיו רק אחרי שליבו מסכים לכך - הוא שומר נפשו. הוא צריך לקבל רשות על כל דיבור! הפה לא צריך להיות עצמאי! אבל הפושק שפתיו שרגיל לדבר בלא מחשבה והתבוננות וכביכול שפתיו הם ברשות עצמם. 'מחתה לו' צריך לפחד מדיבורו, כמו שמפחד מהאויבים, כיון ששפתיו אינן ברשותו. יש אישי ציבור, שנכשלים בדברים שמאוד מזיקים להם, הם לא שולטים בדיבורם. שלמה המלך רוצה מאיתנו שלפני שנדבר, שנחשוב, הפה צריך רשות, הפה לא צריך לצאת לעצמאות. כשהשחורים בארצות הברית יצאו לעצמאות, זה לא היה כל כך טוב להם.

הגר"א מפרש, 'נצר פיו שמר נפשו' שעל ידי שמירת הפה הנפש משתמרת מכל חטא.

משנת הלכה

הלכות ומנהגים מענייני דיומא

ט"ב שחל בחמישי בשבת • הר' דב סוקולובסקי

טירת קדש אין נשמה, יושב בשמים עד מה, בת מלך אמה, הקדושה היא בעינינו, לירושלים | ירח אב בו שמשי קדו, אהרן הנהו בו נעדר, וגם עיר הקדו בו חרבה פעמים, לירושלים (קיימות לילי ת"ב נוסח בבל)

שצריכים לכבס כל העת, שהרי במסיכות ח"פ מחליפים כל יום וכמו תחבושת ובודאי שאין צורך להכין. וכמו"כ יש לדון אם יש לו בכלל שם בגד. דלגלי טלטול פסק שה"ת הגר"ח קדמונת לטלטלו, כלבוש וצ"ע.

ז. השינוי ה' אליך

ב' טעמים ייתכנו בגרש אדם את אשתו, או שמצא בה ערוות דבר, או שלא מצאה חן בעיניו. הנפק"מ בין ב' הטעמים אם מותר להחזירנה.

ואמר רבי לוי יצחק מברדיטשוב ז"ל (זקנו הגדול של מורנו ורבנו הגרי"מ שליט"א) דזהו שנאמר השינוי ה' אליך - כי אם מאס מאסתנו, הלא לא מצאת בנו ערוות דבר, כי המוצא ערוות דבר באשתו אפשר שמחבב אותה מאד, ומ"מ עליו לגרשה, אבל הקב"ה כביכול גרשנו מלפניו מפני שלא מצאנו חן בעיניו בעוונותינו, וזהו כי אם מאס מאסתנו, ועל כן יכול הוא להשיבנו אליו ית' במהרה.

ח. עקיבא ניחמתנו

הפני מנחם זצ"ל היה מקפיד לעשות סיום מסכת מכות בכל מוצאי ת"ב והיה מתרגש מאד עת היה אומר את דברי חבריו של רבי עקיבא בסוף המסכת "עקיבא ניחמתנו עקיבא ניחמתנו".

ניחמתנו באקינו מעצבוננו ומשברון לבנו

אני מאמין באמונה שלמה בביאת המשיח ואף על פי שיתמהמה עם כל זה אחכה לו בכל יום ושיבוא

א. בעתה אחישנה ב. כיבוס ב' אב שחל בע"ש ג. רחיצה וגילוח ד. לבישת בגדים מכובסים ה. קידוש לבנה ו. מסיכת קורונה ז. השינוי ה' אליך ח. עקיבא ניחמתנו

ובודאי ששאר הדברים כשמיעת מוזיקה ואכילת בשר ויין מותרים כבכל שנה רק בשישי אחר חצות. (המקפידים לאכול צ'ולנט לביל שישי יזהרו מאד שלא לאכול בשרי).

ד. לבישת בגדים מכובסים

אמנם ביום שישי עדיין אין ללבוש בגדים מכובסים, אא"כ נוסע לשבת ואין לו פנאי ועליו ללבוש בגדי שבת כבר בבוקר, אבל דוקא בגדי שבת ולא בגדי חול מכובסים ופשוט.

ה. קידוש לבנה

ישנם המקפידים כהגר"א להזדרז באמירת קדוש לבנה בכל חודש, גם באמצע השבוע, וא"כ גם בחודש אב יאמר קידוש לבנה קודם ת"ב. אך מי שאומר רק במוצ"ש, לכאן עליו להמתין למוצאי ת"ב ולא לומר במוצ"ש חזון. ואי"ז כבעיני"כ שראוי להוסיף זכויות לפני יום הדין.

ו. מסיכת קורונה

מסיכת בד, (שיש גם לדון אם היא אכן מועילה כמו כירורגית, ואכ"מ) יש לדון אם אפשר לכבס. דלכאול' הוא כמו בגדי קטנים

ח"ב, מב) וכ"ד הגר"ש וואזנער שמותר לכבס מליל שישי מוצאי הצם. ובלוח לא"כ כ' שרק מהבוקר מותר וכנראה מקורו מהשע"ת בשם א"ר, וכ"ה בקצש"ע ושמא א"ז ראייה דאז לא היו מכבסים כלל בלילה (עי' לוח ההלכות והמנהגים).

ואם מותר לכבס כל בגד או רק הנצרך לשבת, הגר"ש חילק בזה בין כביסה ביד לכביסה במכונה, דמכונה כיון שמפעיל לצורך בגדים הנצרכים לשבת יכול לצרף גם שאינם נצרכים, אבל ביד מותר לכבס מהלילה רק מה שצריך לשבת.

ואילו הגר"ש וואזנער וכן הגר"ק דגם בכביסה ביד מותר לכבס כל הבגדים, דכל תקנת עזרא לכבס ביום חמישי כדי שיהיו פנויים בע"ש, וזוהו אין נ"מ אלו בגדים.

ג. רחיצה וגילוח

כמו"כ יכול לגלח והתרחץ לכבוד שבת כבר משישי קודם חצות, ואם לא יהיה פנוי ביום ו' יוכל להסתפר לביל שישי (קרא עלי מועד). והגר"ש וואזנער (ספר מבית לוי צ"ה, א) כ' שיכול להתרחץ בצונן מהלילה.

א. בעתה אחישנה

שאלו להגר"ז על הנוסח הנאמר בכל יום (?) אני מאמין באמונה שלמה בביאת המשיח ואנ"פ שיתמהמה עכ"ז אחכה לו בכל יום שיבוא. ושאלו היאך מאמאנים בכל יום שיבוא והרי אחז"ל שאין אליהו בא בע"ש ולא בשבת. וענה הגר"ז "הלכה כהסידור". כלומר כיון שזה הנוסח שנכתב בסידור, הלכה כמותו ואכן נאמן שהוא יבוא בכל יום גם בע"ש ושבת.

אכן מרן המשיגח זצ"ל אמר ע"ז שקושיא מעיקר ליתא שהגם שהוא לא יבוא בע"ש ובשבת מ"מ בכל יום נחכה ונאמין שיבוא, וכמו שאדם יושב בשבת, ומחכה ומצפה ליום ראשון שבו אמור לבוא אליו אורח חשוב.

אבל בכריתית ופליתי (סוף קונטרס בית הספק) כתב דהנה יש בגמ' (סנהדרין, פ' חלק) זכו אחישנה לא זכו בעתה, וכל התנאים האמורים להיות לפני בוא המשיח וכגון התנאי שיבוא אליהו ויבשר על בואו, הוא רק אם זה בעתה אבל באחישנה יבוא המשיח גם בלי בשורת אליהו וכמו"כ לא יהיה התנאי שיבוא קודם משיח בן יוסף, כי באחישנה אין כללים.

ויה"ר שימרה ויחיש את גאולתנו.

ב. כיבוס ב' אב שחל בע"ש

במ"ב (תקנה, ג) נראה שלכבוד שבת מותר לכבס גם ב' אב לפני חצות. והגר"ש (שש"כ

משנת הלכה

לקח טוב מפרשת השבוע

הדרך מ"איכה" אל "חדש ימינו כקדם"

באחד מלילות ט' באב התכנסנו, קבוצת תלמידים, בבית מו"ר הגאון ר' אורי שרגא הלוי קלרמן זצ"ל, כדי להאזין לדברי קינה ומספד. פתח דבריו הוא סיפר שכאשר יצא מתפילת ערבית אחרי קריאת מגילת איכה, שאל אותו אחד מילדיו הקטנים: מה זה איכה? ובעוד אני מהרהר כיצד להשיב לו, כך אמר לנו רבינו, השיב אחיו של השואל, אף הוא ילד רך בשנים: "איכה" - זה: "איך?!" הדברים מצאו חן בעיני רבינו, ואת כל דבריו בהמשך, טוהו סביב הסברו של הינוקא.

לימים מצאתי את שאהבה נפשי, משא ארוך של המשגיח הגר"א ויסבלום שליט"א בספרו "הארת דרך", בו הוא מאיר דרכנו לאור זעקת ה"איך" ה"הוקעת מתוך האופל".

מובא במדרש איכה (א, א): "ג' נתבאו בלשון 'איכה': משה, ישעי' וירמי'. משה אמר 'איכה' אשא לבדי, ישעי' אמר 'איכה היתה לזונה', ירמי אמר 'איכה ישבה בדד'. א"ר לוי משל למטרונה שהיו לה ג' שושבנין. א' ראה אותה בשלוותה, וא' ראה אותה בפחזותה, ואחד ראה אותה בניוולה. כך, משה ראה את ישראל בכבודם ובשלוותם, ואמר 'איכה אשא לבדי טרחכם'. ישעי' ראה אותם בפחזותם, ואמר 'איכה היתה לזונה', ירמיה ראה אותם בניוולם ואמר 'איכה ישבה!'".

המלה "איכה" מביעה תמיהה רבתי, דבר פלא שקשה להשיגו - כיצד יתכן? קושי המתעורר לנוכח תופעה שהינה למעלה מן הטבע! חז"ל מכתירים את כלל ישראל

באמרום (ביצה כה): שישאל הם "עזים שבאומות". כלומר, תכונתם היא למעלה מן הטבע, כפי שמובא ב"כזורי" (מאמר א' וה'). שכשם שישנו הבדל בין דומם לצומח, בין צומח לחי ובין חי למדבר, כך קיים הבדל סוגי בין מדבר לישראל.

סיווג זה המעלה על נס את רוממות ישראל מעל שאר בני האדם, טומן בחובו עוד ענין נפלא ומופלא. ארבעת הסוגים הראשונים, נכללים בכלל "טבע", ישראל - מעל הטבע! הם אינם מהווים "דגם משופר" של "מדבר", אלא הם מוגדרים במהות שונה לחלוטין, הם אל טבעיים. תכונתם הינה תכונה לא טבעית, וממילא גם ההנהגה כלפיהם הינה הנהגה אל טבעית, בין לטוב ובין למוטב חס ושלום.

משה רבינו ראה את ההנהגה האל-טבעית, לטוב. בתקופתו זכו ל"ואשא אתכם על כנפי נשרים ואביא אתכם אלי" (שמות יט). מביא רש"י מהמכילתא "שהיו ישראל מפוזרים בכל ארץ גושן ובשעה קלה, כשבאו ליסע, נקבצו כולם לרעמסס. ארבעים שנה היו מוקפים במדבר בענני כבוד, זכו ללחם מן השמים, לבשר מהשמים ולמים מן הסלע - אכילה ושתייה אל טבעית. אהבה כה עצומה הקרין הקב"ה כלפיהם. והם מבקשים בלי הרף בקשות חדשות לבקרים. והקב"ה, כביכול, סובל אותם, מרוב אהבתו אותם. על זה התבטא משה רבינו "איכה אשא לבדי טרחכם ומשאכם וריבכם" - כל בקשותיכם ותלונותיכם, כפי שפירש רש"י.

ישעי' ראה אותם בפחזותם. ירושלים, קריה נאמנה, עיר מלאה אמונה, אמונה בה' ואימון בבין אדם לחברו. מלאה היתה בשופטים המוציאים משפט צדק, ועתה הפכו להיות מרצחים. על כך הוא מקונן "איכה היתה לזונה", וכשם שהיא בוגדת בבעלה, כך כלל ישראל בגדו בה' ובגדו איש ברעהו. כפי שמתואר בפרטי פרטים בהמשך ההפסדה הנאמרת אחרי "איכה אשא לבדי" וימים ספורים לפני "איכה ישבה בדד".

בא ירמיה ומשלים את התמונה המשוועת "איך?!" הכל כל כך אל טבעי! הוא ראה אותם בניוולם וצעק ככרוכי: "איכה?!" הרי עונשים כאלה הינם למעלה מדרך הטבע! אכזריות כל-כך אל טבעית. כל המגילה ספוגה מתחילתה ועד סופה כאב צער, יגון ועגמת נפש. איזה חורבן, איזה הרג, איזה כליין. אנשים נשים וטף נטבחו באכזריות כה נוראה. כעין זה חזינו ב"שואה" האיומה, אשר בה עברו אח"כ מסכת עינויים נוראה ביותר.

ובתשובה לשאלה לפרש החימה השפוכה שנשפתה עלינו, תקנו חז"ל שיקראו בשבת שקודם תשעה באב את הפסרת "חזון" להראות לנו שהעם שזכה לקירבה אל טבעית עדות משה רבינו, ירד לשפל לא טבעי במדרגת העבירות. ולכן פקדו אותנו, עונשים שלא כדרך הטבע. זוהי הנהגה של מידה כנגד מידה, שצריכה לעורר אותנו למחשבה. ככל שידקר לעינינו ה"איך" על שלושת גלגוליו, נחכים נבין ונפיק לקחים. ולעומת זעקת

"איכה" המשולשת, יבקעו חומות הלבבות האטומים ומקירות לבנו נזעק "השיבנו ה' אליך ונשובה חדש ימינו כקדם".

צרות הפרט הפוקדות אותנו, כמעט מידי יום ביננו, במחלות ואסונות אצל אנשים צעירים ממש שלא כדרך הטבע. ועתה בימינו-אנו ממש ברגע כתיבת הדברים בער"ח מנחם אב תש"פ, הלא רואים אנו בעליל את יד ה' באופן שלא נראה והתגלה כמעט בכל שנות עולם. האם יכולים אנו לשקוט על שמרינו, ולהמשיך לחיות כאילו לא קרה דבר? גם מה שקורה אצל אומות העולם נועד כדי לעורר אותנו, לפחות בבחינת הדגמה של מה שיכול לקרות ח"ו.

המסקנה המתבקשת היא התבוננות בשלושת מימדי ה"איכה". להכיר באהבת עולם שה' אוהב אותנו, ומשפיע כל טוב בכל עת. ולאור זה להאיר את חשכת המעשים הטעונים תיקון, מעשים אשר לא ייעשו הפוקדים את "קריה נאמנה" על כל רובדיה. איך לא נירא אחרי כל זה מדוגמאות העונשים הנוראים הנגללים ב"איכה ישבה בדד".

מה מאד צדק עלם החמודות ששאל בתומו "איך?" כך צריכים לצאת מקריאת מגילת "איכה". אלה הם לקחי שבת "חזון". ובעקבות זה נפתח בעצמנו ציפייה לישועה, ונסלול לקראתה דרך תשובה שתצדיק את תחינתנו-זעקתנו "השיבנו ה' אליך ונשובה חדש ימינו כקדם".

מיני תרגומא

הפרשה בראי התרגום

מנין שיהיו הדיונים אהובים לבריות?

טרחכם ומשאם וריבכם (א,ב) לרש"י ג' הלשונות מבטאים את טרחנותם ונרגנותם, אך לאונקלוס "משאכם וריבכם" לעצם הגדרת הדין; ומשאכם - ועסקיכון = משאכם ומתנכם. [ויש שפי': מריבותיכם, כמו "כי תעשקו עמו" - ארי אתעסקו עימיה. (ברא' כו,כ) אך אין זה הלשון הרווח למריבה, ואולי נקט לשון זה שיש בו ב' המשמעויות] "וריבכם" - ודינכון.

אך לא פירש "משאכם" משא עולכם כ"לשום את משא העם הזה" - ית מטול עמא הדין (במד' יא,יא) כאשר פי' ראב"ע, כי זה כבר קדם במאמרו: "לא אוכל לבדי שאת אתכם", "איכה אשא לבדי", ואילו כאן משמע שזהו אחד מג' הפרטים, אך "משא העם" הוא הכולל כולם. [ואמנם "משא העם" להנהגתו, לא שותפו בו הדיונים אלא שבעים הזקנים כבפרשת בהעלותך].

ידועים לשבטיכם (א,ג) - הגירסא המצויה: ומדען לשבטיכון = בעלי מדע.

אלא שהלשון מוקשה כי "מדע" הוא שם החכמה, ולא תואר לבעל המדע והחכמה, [ובמיוחס ליונתן כהגון; ומרי מנדעא = ובעלי מדע]. והאמת כמדוייקים: ומדען לשבטיכון = ומרוצים לשבטיכם. וכרמב"ם (פ"ב מסנהדרין ה"ז): "ידועים לשבטיכם - אלו שרוח הבריות נוחה מהם... אהובים לבריות", ולשון "ידיעה" כרש"י (ברא' יח,יט) : "כי ידעתי - לשון חיבה". ושינוי הגירסא מפאת דמיון הדל"ת לר"ש, וההשוואה לל' הכתוב.

וכמוהו (ב,כג) בחצרים - ברפית. במדוייקים וכ"ה ברס"ג, ועד היום כן שמה, בסמיכות לעזה, ובחומשים נשתבש ל"בדפיח".

בין איש ובין אחיו ובין גרו (א,ט) - ראה ב' פירושי רש"י, אך ת"א כפשוטו: ובין גיורא = ובין הגר. ציווה לשפוט צדק בין כשהמשפט בין איש לאחיו, ובין כשהמשפט הוא עם הגר. ובחומשים: גיוריה, מהנסיון

לזה "מקרב המחנה". ובהכרח שמקרא קצר הוא ושיעורו: להומם עד השמידם מקרב המחנה. וכדהלן (ז,כג): והמם מהומה גדולה עד השמידם. וע"כ קיצר ותרגם העיקר החסר, וכמנהגו לשמור מניין התיבות בתרגומו שיהא מקביל למניין התיבות שבכתוב.

אך גוף הפס' צ"ב, דבשלמא ב' אומות כן היה כילוים ע"י שהמם ה' ועי"ז ניגפו במלחמה והושמדו. אך כאן שנגזרה עליהם מיתה ומתו, מה טיבה של "מהומה" זו שהוזכרה בהם.

"כחדן ויראתן (ב,כה) "פחדך ויראתך" - זועתך ודחלתך, "אימתה ופחד" (שמות טו,טז) תרגם: אימתא ודחלתא. תרגם "פחד" בל' "יראה", אך כאן שסמוך הוא ליראה בע"כ לשנותו, ותרגמו בל' "זיע" שהוא אף תרגום רוגז, ועניינו הרתת והזעזוע שמחת הפחד. ר"ל לשנות אלו בהקבלה לסיפא: וברו וחלו - ויועזו וידחלון.

קהילות קודש
מתורת יושבי בתי המדרש

חכמים ונבונים • הרב מיוכאל טאורימוב

בית לטיפה

מהכח אל המעשה.

משא"כ בנוגע לדיינים לשפוט את ישראל בכל מיני מצבים ותנאים ובמשך כל זמן הדיינות לדון בשאלות ועניינים שלא נתפרשו בתורה ולדמות מילתא למילתא להבין ולהסיק מעומקה של תורה באופן של חידוש ממש על פי המציאות שהזדמנה להם בדיון, ובפרט ע"פ רש"י שהיו ישראל טרחנים "רואה את בעל דינו נוצח בדיון אומר יש לי עדים להביא, יש לי ראיות להביא, צריך דיינים נבונים שיוכלו לטפל בבעלי דינים טרחנים כאלו הבאים עם טענות המתחדשות זה עתה, ונבונים כאלו כשולחני תגר אמר משה רבינו לא מצאתי.

כשאין מביאין לו הוא מחזר ומביא משלו שבזה מוסבר שהכונה כאן לנבונים כאלה שאינם מסתפקים במה שמבינים ומרחיבים את הדבר שלמדו כשולחני שמרויח ממה שמביאים לו אלא שמבינים ע"י זה דברים חדשים ממש כמשל שולחני תגר.

וטעם החילוק שבין מלאכת המשכן ומינוי הדיינים, שבציווי על עשיית המשכן נאמר "ככל אשר אני מראה אותך את תבנית המשכן ואת תבנית כל כליו", ועוד "כתבניתם אשר אתה מראה בהר" שהייתה הוראה מפורשת ומפורטת בכל פרטי עשייתם - ולכן מספיקה תבונה סתם, להבין מראית תבניתם כיצד לעשותם בפועל - הרחבת הדבר והוצאתו

א. כשלומד דבר ועניין מסוים ששומע מאחרים ומתוך עניין זה הוא מבין מעצמו עוד פרטים נוספים שלא שמעם בפירוט.

ב. להבין דבר מתוך דבר באופן של חידוש ממש, דהיינו לא רק שהוא מרחיב הבנתו בעניין ששמע אלא שעל יסוד "דבר" זה הוא בא להבנת דברים חדשים ממש, וזהו החילוק בין בעלי תבונה למלאכת המשכן לבין נבונים בפרשתנו, בדמלאכת המשכן מידת התבונה התבטאה בהרחבת ההבנה בדבר עצמו מניה וביה משא"כ בדיינים היה צורך בנבונים שבכוחם להבין דבר שיש בו חידוש ממש.

ולזה רש"י מביא המשל משולחני תגר דגם

על הפסוק בפרשתו, איכה אשא לבדי וגו' הבו לכם אנשים חכמים ונבונים, פרש"י נבונים - מבינים דבר מתוך דבר, זהו ששאל אריס את ר' יוסי, מה בין חכמים לנבונים, חכם דומה לשולחני עשיר, כשמביאין לו דינרין לראות רואה וכשאין מביאין לו יושב ותוהה, נבון דומה לשולחני תגר, כשמביאין לו מעות לראות רואה, וכשאין מביאין לו הוא מחזר ומביא משלו.

ובפ' כי תשא עה"פ (ראה קראתי בשם וגו') ואמלא אותו רוח אלוקים בחכמה ובתבונה ופירש"י בחכמה - מה שאדם שומע מאחרים, ובתבונה - מבין דבר מלבו, מתוך דברים שלמדו. וצ"ב למה רש"י חוזר כאן מה שפירש

כבר ועוד קשה ממ"נ למה הוצרך להוסיף כאן משל ולאידך גיסא אם צריך משל למה לא הביאו כבר בפעם הראשונה.

ועוד יש לבאר מה התחדש בהבנת ההבדל בין חכמים לנבונים ע"י המשל משולחני עשיר לשולחני תגר?

והביאור בזה דכוונת רש"י כאן לתרץ שאלה פשוטה בהמשך הכתובים.

בשבתחילה אמר משה "הבו לכם אנשים חכמים ונבונים וידועים", ובהמשך נאמר "ואקח אנשים חכמים וידועים" ולא נאמר נבונים כפירש"י מפני שנבונים לא מצאתי, וקשה הרי לגבי מלאכת המשכן מוצא משה רבינו בעלי חכמה ותבונה כמפורש בפרשת ויקהל "וכל איש חכם לב אשר נתן ה' חכמה ותבונה בהמה" ואין זה שלגבי דיינים לא מוצא נבונים?

ולכן מביא רש"י את המשל משולחני תגר לבאר החילוק בין תבונה דהתם ותבונה הדכא כך, דבהבנת דבר מתוך דבר ישנם שני אופנים כלליים:

משנת המעשה
מעשים נחמדים
"לערבב"

וע"פ זה מיושבת תמיהה בכללות העניין דנבונים לא מצאתי והרי בקשת משה רבינו "הבו לכם אנשים חכמים ונבונים" למנות להם דיינים שיש להם מידות אלו דווקא הייתה על פי רצון ה' כפירש"י "לא מעצמי אני אומר לכם אלא מפי הקב"ה" ואין לא עיכב החיסרון דנבונים לא מצאתי למינוי הדיינים.

ע"פ הנ"ל שתואר נבונים כולל שני סוגים זה למעלה מזה - א. נבונים סתם - מבין דבר מתוך דבר כבמלאכת המשכן. ב. נבונים בתכלית בשלמות כשולחני תגר באופן של חידוש, וכוונת רש"י לסוג הנעלה דנבונים, אבל מובן ופשוט שהדיין צריך להיות לפחות במעלה דנבון סתם - מבין דבר מתוך דבר כאופן הא', ולהם כיוון משה כשדרש בהסכמת הקב"ה הבו לנו ... ונבונים, ונבונים כאלו אכן היו ומצאום ונתמנו, אלא שכדי לרמז שמשה רבינו לא מצא נבונים בשלמות כ"שולחני תגר" משמיט אח"כ הפרט דנבונים לרמז שחסרה מהם רק השלמות שבזה אבל לא מעלת התבונה כפשוטה.

הבינו את תשובתו, בקשו הסבר, ומרן הסביר: 'לערבב' את הטיפולים עם תהילים. היו אומר להתפלל ולהרבות באמירת תהילים' (ע"כ הסיפור).

הדברים האירו לי באור יקרות, שהאדם במצב הכי קריטי והכי פחות נעים, טרם נסתתמו דרכיו להיחלץ מצרתו, דרכי דוד' סלולות, תהילים המעורבים עם השתדלות הטבעית יכולים להביא לניסים. ולקחת את מעשה זה והנהגתו של מרן צוק"ל למקום בו היית, והחלטתי 'לערבב' את החובות עם אמירת תהילים.

חשבת עם עצמי האיך אוכל לעמוד ב'קבלה' שכזו, מה מידת 'הערבוב' שביכולתי 'לערבב' באופן שלא יכביד עלי ויחזיק מעמד. והחלטתי שכנגד כל גמ"ח שאקח, אומר 'קפיטל תהילים' (בכל יום).

מה אגמר ומה אדבר, מרגע שהתחלתי מהלך זה ראיתי ס"ד מקיפה אותי מכל עבר, "שווה לנסות".

קורא יקר: אם ניסית וזה עזר לך תשלח לגליון זה ויתחזקו בו רבים.

ברצוני לשתף אתכם בחוויה שחוויתי לפני מספר שנים, ה' יתברך זיכה אותי להקים בית של תורה וברצון ההשגחה החלו חובות נעריים על זה גב זה, גמ"ח מפה, גמ"ח משם ואני אנה אני בא.

הצירות הכלכליות (תשס"ג) נחתו על כולם, כך שהמצב היה תקוע.

והנה ה' יתברך הקרה לפני אירוע מחזק, אירוע שהאיר לי באור יקרות, וממנו שאבתי אמונה ובטחון במי שאמר והיה העולם.

יהודי שחלה במחלה הנוראה, והיה רח"ל בשלבים מתקדמים של המחלה, והרופאים כבר היו נואשים. קרוביו שהבינו כי קיצו מתקרב, נעשו למרן הגראי"ל שטיינמן צצ"ל, ותינו בפניו על רוע דין, ושאלוהו מה עוד הם יכולים לעשות בשבילו, לאחר שדרכי ההשתדלות כבר נסתתמו.

השיב מרן הגראי"ל בזה"ל: 'לערבב'. השומעים שלא

לע"נ מור אבי ארי חי בן משה ז"ל

זה, אין באפשרותו להנחיל יסודות אלו לאחרים, ואכן הצטיינה המנוחה ז"ל ביסוד הגדול הזה - כבוד הבריות. יתן ד' ונלך כולנו בדרכה של המנוחה הדגולה ז"ל, בדרך רבותינו מאורי הדורות עד חז"ל הקדושים, וראש וראשון לכל בדרכו של מקום שמאיר לנו את הדרך ע"י תורתו ומצוותיו הקדושים, נכבד ונאהב איש את רעהו וע"י נקרב ונזכה לבנין הבית ולגאולה השלמה בבי"א.

הדגולה מרת אילה גוטמן ז"ל, המנוחה התעסקה רבות בהנחיית הורים ובהשכנת שלום בית, וראתה הרבה ברכה והצלחה במעשה ידיה, וזה גופא מעיד שהכל נעשה לש"ש, ומעומק רצון הלב להיטיב לבני"א, אולם לעניינינו, פשוט וברור ששני תחומים אלו, חינוך הילדים ושלום הבית, ההצלחה בהם מושתתת דבר ראשון על היסוד הגדול שהוא כבוד הבריות, כבוד הילד, כבוד בן הזוג, וכלי זה אין סיכוי להצלחה, וכמו"כ פשוט וברור שמי שבעצמו אינו גדול בתחום

אליעזר הזה סורק את כל תורתו שבידו, ומוציא מן הכל תמצית מזוקקת, ג' מפתחות אותם הוא מוסר לתלמידיו לזכות לחיי העוה"ב, והמפתח הראשון שבהם - הזהרו בכבוד חבריכם, לא כבוד רבותיכם, ולא כבוד הקטנים ממכם, שם הנסיון לא גדול כ"כ, רק הזהרו בכבוד חבריכם, שם היצה"ר מרקד, שם הוא מוצא כר נרחב לפעולה, וכי חברי גדול וחשוב ממני?! שם הנסיון הגדול, ושם האפשרות לזכות לחיי העוה"ב. ליוונו כולנו בשבוע שעבר את הרבנית

>>> המשך מעמ' א'
תלמידי חכמים, וכשאתם מתפללים דעו לפני מי אתם עומדים, ובשביל כך תזכו לחיי העוה"ב", באים התלמידים ומבקשים מרבם אשר עומד ליפרד מהם לעלות לשיבה של מעלה, רבינו, לפני שאתה הולך, תן לנו דרך, מפתח, איך נזכה לחיי העוה"ב, ור' אליעזר הגדול, שאמר על עצמו [וא"כ לא שייך הפרזה] שאם היו כל הימים דיו, וכל הרקיעים קלף, וכל קני הסוף שבעולם קולמוסין, לא היה סיפק בכל זה לכתוב את רובי תורתך, ר'

וזכנו לקבל שבתות מתוך רוב שמחה

מוקד שבת ברכסים לשירותכם - מרפאת סביון רח' סביון 40
שעות פעילות: ליל שבת: 18:00-20:00 | יום שבת: 8:00-12:00 | טל. 04-664-1025

